

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІСТОРІЇ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті розглядаються умови формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх учителів історії у процесі професійної підготовки. Значна увага відводиться трактуванню поняття “педагогічна умова” як у вітчизняній, так і в зарубіжній науковій спільноті. Перехід на інноваційні технології та використання мультимедійних технологій приводять до того, що потрібно навчати нове покоління швидко сприймати й оперативно обробляти інформацію з подальшим використанням і застосуванням на практиці набутих знань, умінь та навичок. Тому навчання в закладах вищої освіти стає більш технологічним і передбачає не лише комп’ютеризацію та геймізацію процесу навчання, а й створення та введення нових форм щодо керування всім процесом, які потребують нових умов, нових досліджень. Необхідне з’ясування та тлумачення понять “умови”, “фактори”, “педагогічні умови” в педагогічних, соціальних, філософських і понятійних аспектах. У дослідженні йтиметься про обставини, чинники, які є основою, рушійною силою педагогічної діяльності майбутніх учителів історії. Педагогічні умови забезпечують цілісність навчання та виховання в інформаційно-освітньому середовищі закладу освіти, що продиктовані й визначені вимогами суспільства, часу, країни, які відповідають запитам ринку праці, сприяють розвитку гармонійної особистості. Вони створюють сприятливі можливості та умови для виявлення її задатків, формування загальнолюдських і професійно важливих якостей, урахування потреб та ключових компетентностей. У дослідженні під педагогічними умовами розуміємо сукупність обґрунтованих компонентів освітнього процесу закладів вищої освіти, що мають стосунок до змісту, методів, організаційних форм і характеру взаємин учасників освітнього процесу, дотримання яких забезпечує досягнення визначеної мети – формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх учителів історії.

Ключові слова: компетентнісний підхід, інформаційна компетентність, інформаційно-комунікаційна компетентність, інформаційно-комунікаційне середовище, педагогічні умови, умови, фактори, інноваційні технології.

Якість підготовки майбутніх учителів історії, які будуть кваліфікованими фахівцями, спрямована на розв’язання завдань, що здатні самостійно опановувати найсучасніші методики та інноваційні техніки, прямо залежить від забезпечення закладами вищої освіти (далі – ЗВО) педагогічних умов і факторів, які не мають сталості, що залежить від багатьох чинників, як зовнішніх, так і внутрішніх. Майбутні вчителі історії, які закінчують ЗВО, повинні бути максимально наближеними до тих вимог, які зараз стоять перед закладами загальної середньої освіти. Одним з аспектів компетентнісного підходу в навчанні є Державний стандарт базової середньої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України 30 вересня 2020 р. [1]. У ньому чітко зазначено перелік основних компетентностей і наскрізних умінь. Роль сучасного педагога – це підготовка дітей до життя, уміння критично мислити, аналізувати, сприймати та обробляти отриману інформацію, встановлювати причинно-наслідкові зв’язки. Парадигма освіти минулих років – навчання для накопичення знань – уже не актуальна, сучасні тенденції диктують навчання впродовж життя, уміння застосовувати набуті знання у професійному житті. Однією з ключових компетентностей є інформаційно-комунікаційна, важливе формування умов, що сприяють її забезпеченню. Унаслідок цього більшість науковців сучасності займаються дослідженням понять “умови”, “педагогічні умови”, “феномен педагогічних умов”.

Мета статті – проаналізувати наукову літературу та визначити педагогічні умови для успішного формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх учителів історії у процесі професійної підготовки.

Актуальність статті пов’язана з тим, що визначення й обґрунтування умов формування інформаційно-комунікаційної компетентності є актуальним науковим завданням нашого дослідження. ЗВО мають бути зорієнтовані на спеціалістів, які повинні не лише мати високі професійні уміння, навички та якості, а й сформувати здатність до самоосвіти, яка динамічно може розвиватися під час навчання та під контролем викладачів. Останні мають створити такі умови, за яких майбутні вчителі історії можуть проявити цілеспрямованість та активність, створити інформаційно-комунікаційне середовище, яке стане поштовхом для розвитку цієї компетентності.

Багато науковців присвячують свої дослідження організаційним, педагогічним, методичним, технологічним, інформаційно-комунікаційним умовам підготовки майбутніх учителів. Так, В. Андреев, Ю. Бабанський, Б. Гершунський, В. Загвязинський, Н. Кузьміна, І. Лернер, І. Підласий, А. Хуторський [5, с. 43, 78–79] присвячують значну увагу трактуванню поняття “педагогічна умова”. Педагогічні умови, а також чинники, які впливають на їх формування, обґрунтовані в наукових працях П. Лузана [5, с. 79], Г. Романової, Л. Петренко, В. Радкевича, В. Ягупова [6]. З огляду на використання електронних ресурсів, які тісно пов’язані з інформаційно-комунікаційною компетентністю, з’являється поняття “геймізація”. Необхідне забезпечення відповідних педагогічних умов, дослідження яких здійснюють В. Биков, О. Гуменний, А. Гуржій, Л. Карташова, А. Кононенко, В. Лапінський, О. Овчарук, О. Смирнова, О. Спірін [6]. Однак залишається невисвітленою

проблема визначення поняття “педагогічні умови формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх учителів історії у процесі професійної підготовки”.

Перехід на інноваційні технології та використання мультимедійних технологій приводить до того, що потрібно навчити нове покоління швидко сприймати та оперативно обробляти інформацію з подальшим використанням і застосуванням на практиці набутих знань, умінь і навичок. Тому навчання в ЗВО стає більш технологічним та передбачає не тільки комп'ютеризацію і геймізацію процесу навчання, а й створення та введення нових форм керування всім процесом, які потребують нових умов. Педагогічні комунікації, їхню сутність та ознаки досліджували С. Левченко, О. Жирун, Н. Бутенко, М. Заброцький [7, с. 246]. Структуру педагогічних умов висвітлили Н. Волкова, Ю. Вторнікова, С. Петрушин, Н. Бібік, О. Савченко [7, с. 247]. Комунікативна культура педагогічного працівника досліджена в роботах Т. Голанд, Н. Гез, М. Лазарева [7, с. 248]. Розвиток технології комунікативних умінь учителя окреслили Г. Бушуєва, А. Дубаков, А. Капська, О. Мерзлякова, Д. Хумест [7, с. 248]. У роботах І. Зимньої, В. Ледньова, Н. Кузьміної, В. Ляудіс, В. Шадрікова, Дж. Равена [7, с. 248–249] глибоко вивчено основи проблем компетентності. З введенням інформаційних технологій до освітнього процесу дослідженням інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх фахівців займалися А. Соколов, Д. Белл, Н. Апатова, С. Абрамова, В. Беспалько, А. Єршов, А. Вербицький, Є. Полат, В. Глішкова, К. Колін [7, с. 250–251].

Варто зазначити, що вагомими аспектами аналізованого питання були досліджені у працях окремих учених. Зокрема, формування інформаційної компетентності розглядали М. Головань, О. Кизик, І. Родигіна, А. Ахаян [7, с. 252–253]; формування комунікативної культури майбутніх учителів – О. Гаврилюк, В. Садов, Л. Аухадєєв [7, с. 253]; підготовку педагога до професійно-педагогічної комунікації, її теоретичні та методичні аспекти – Н. Волкова [7, с. 253].

В академічному тлумачному словнику української мови надано таке трактування поняття “умова”: 1) обставини, особливості реальної дійсності, за яких відбувається або здійснюється що-небудь; 2) правила, які існують або встановлені в тій чи іншій галузі життя, діяльності та забезпечують нормальну роботу чого-небудь; 3) сукупність даних, положення, що лежать в основі чого-небудь [1].

У філософському словнику поняття “умова” тлумачиться як внутрішні властивості об'єкта та зовнішні щодо нього чинники, які окремо від безпосередніх причин не можуть зумовити наслідки, проте є сприятливим і необхідним середовищем для розвитку причинно-наслідкових взаємодій [3]. У психології поняття “умова” тлумачиться як складне об'єктивне явище, що впливає на здоров'я, працездатність, ставлення особистості до того чи іншого виду діяльності [4].

Отже, у нашому дослідженні необхідно визначити обставини, чинники, які є основою, рушійною силою професійної діяльності майбутніх учителів історії. Аналіз наукової літератури свідчить про те, що умова – це сукупність змінних впливів (соціальних, природних, зовнішніх, внутрішніх) на фізичний, моральний і психічний розвиток людини, її поведінку, виховання й навчання, формування її як особистості. Сучасні науковці-педагоги виокремлюють декілька груп умов у педагогічній системі. Зокрема, Ю. Бабанський виділяє дві групи умов: зовнішні (природно-географічні, суспільні, виробничі, культурні) та внутрішні (навчально-матеріальні, шкільно-гігієнічні, морально-психологічні, естетичні) [14, с. 49]. За характером впливу науковці виокремлюють також об'єктивні та суб'єктивні чинники. Об'єктивними є умови, які не залежать від особистості (середовище проживання, народні традиції, регіон, країна, расова приналежність, релігійна конфесія тощо), змінити їх неможливо – це так звані природні зв'язки, своєрідний код, який потрібно враховувати під час запровадження нових методик у навчання. Суб'єктивні умови – це фактори, що цілком залежать від особистості, її оточення, освітніх установ тощо. У будь-якому разі у процесі дослідження цього питання ми повинні враховувати всі групи умов, які вже виокремлені науковцями. Зокрема, Б. Гершунський зазначає, що умови – це обставини процесу навчання, які забезпечують досягнення поставлених цілей; середовище, у якому педагогічні умови виникають, існують і розвиваються [14, с. 47].

З огляду на зазначене варто розглянути поняття “педагогічна умова”. Для обґрунтування педагогічних умов, які спрямовані на розвиток професійних знань, умінь і навичок майбутніх учителів історії (уміння комунікувати, творча ініціатива, уміння бути конкурентоспроможним, мобільним і гнучким, швидко підлаштовуватися до обставин, знаходити оптимальні рішення, бути здатним до самоосвіти, самоаналізу, самовдосконалення), варто зрозуміти, що саме ми вкладаємо в це поняття, як його тлумачимо та який напрям обираємо. Серед науковців однозначної думки щодо поняття “педагогічні умови” немає. Ними виокремлено спільну його ознаку. Психолого-педагогічні дослідження розуміють педагогічні умови як обставини, від яких залежить та відбувається цілісний продуктивний педагогічний процес професійної підготовки фахівців, що опосередковується активністю особистості чи групи людей.

Учені Н. Стерхова та Н. Іпполітова визначають педагогічні умови як компонент педагогічної системи, що відбиває сукупність освітнього й матеріально-просторового середовища, які впливають на особистісний і процесуальний аспекти системи та забезпечують її ефективне функціонування й розвиток [14, с. 45]. В. Андрєєв вбачає в педагогічних умовах результат цілеспрямованого відбору, конструювання й застосування елементів змісту, методів (прийомів), а також організаційних форм навчання для досягнення дидактичної мети [14, с. 44]. Ми згодні з думкою вчених А. Аюрзанайн, П. Підкасистого та А. Алексюк, які вважають, що педагогічні умови – це чинники, що впливають на процес досягнення мети [14, с. 43]. Науковці

поділяють їх на зовнішні, які можуть бути позитивними (взаєморозуміння між викладачем і студентом), та внутрішні. Ця система класифікації педагогічних умов спирається на принципи, введені Ю. Бабанським, який вважає їх обставинами, факторами, що підвищують дієвість функцій педагогічної системи [14, с. 42]. О. Бражник та М. Михнюк вважають педагогічні умови сукупністю заходів, які забезпечують найбільш сприятливе середовище для ефективного функціонування певної методичної системи [14, с. 40].

Таким чином, більшість дослідників визнають, що педагогічні умови – це певні обставини, які повною мірою як прискорюють, так і гальмують формування й розвиток педагогічних явищ, систем, процесів, професійних та особистісних якостей, а також сприяють успішному досягненню мети. Цієї думки дотримується Р. Серьожникова, яка поняття “педагогічні умови” розуміє як сукупність об’єктивних можливостей, змісту й форми, методів, педагогічних прийомів [13, с. 139]. О. Пехота пояснює сутність педагогічних умов як категорію, що визначає форми, методи, прийоми, матеріальні умови, реальні ситуації, які створені об’єктивно та суб’єктивно в педагогічній системі для досягнення поставленої конкретної педагогічної мети [13, с. 138].

О. Федорова зазначає, що педагогічні умови є синтезом об’єктивних умов і методів, прийомів, організаційних форм та матеріальних можливостей, які будуть сприяти реалізації і досягненню поставленої мети [13, с. 137]. Своєю чергою В. Манько педагогічні умови вважає взаємозумовленою сукупністю зовнішніх і внутрішніх характеристик освітнього процесу, які мають бути оптимально наближені до обставин, що склалися, задля забезпечення високої результативності [13, с. 136]. М. Михнюк пов’язує педагогічні умови виключно з ефективністю функціонування певної методичної системи та пояснює феномен високої результативності в педагогічній системі в сукупності заходів [13, с. 135].

Унаслідок аналізу наукових праць О. Мацейко та А. Литвин можна визначити поняття “педагогічні умови” як комплекс генеральних чинників, які спеціально спроектовані та мають вагомий вплив на внутрішні й зовнішні обставини освітнього процесу, ураховують усі особистісні якості та параметри всіх учасників [13, с. 134]. У дослідженнях М. Зверева педагогічні умови тісно пов’язані з процесом моделювання педагогічної системи – сукупністю змісту навчання, його форм, методів, прийомів і засобів, а також моделлю взаємин учителя та учня, викладача і студента [13, с. 133]. Педагогічні умови забезпечують цілісність навчання й виховання в інформаційно-освітньому середовищі закладу освіти, що продиктовані вимогами сучасного інформаційного суспільства, часу та країни, які відповідають запитам на ринку праці, сприяють розвитку гармонійно розвиненої особистості. Вони створюють сприятливі можливості та умови для виявлення її задатків, формування загальнолюдських і професійно важливих якостей, урахування потреб та ключових компетентностей.

Отже, на підставі проаналізованих тверджень під педагогічними умовами розуміємо сукупність обґрунтованих компонентів освітнього процесу закладів вищої освіти, що мають стосунок до змісту, методів, організаційних форм і характеру взаємин учасників освітнього процесу, дотримання яких забезпечує досягнення визначеної мети – формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх учителів історії.

Логічно визначити насамперед сукупність факторів, що впливають на формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх учителів історії, після чого обґрунтуємо основні педагогічні умови, які впливають на формування зазначеної компетентності. З огляду на особливості формування інформаційно-комунікаційної компетентності, багатоструктурність і багатофакторність цього процесу варто звернутися спочатку до аналізу нормативної бази. У Законі України “Про вищу освіту” [5] чітко зазначено, що систему освітніх компонентів на відповідному рівні вищої освіти в межах спеціальності, вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання, визначають за освітньо-професійною чи освітньо-науковою програмою. Заклади вищої освіти відповідно до академічної автономії самостійного формування змісту освіти та рекомендацій Болонського процесу розробляють за допомогою робочих груп освітньо-професійні програми (далі – ОПП). ЗВО самостійно розробляють зміст освіти в термін результатів навчання, а також встановлюють перелік дисциплін, які забезпечують такі результати. Згідно з п. 8 ст. 36 Закону України “Про вищу освіту” вчена рада ЗВО затверджує ОПП, на основі яких розробляються навчальні плани, які також затверджуються до кожного рівня вищої освіти та спеціальності. Варто зазначити, що ЗВО, згідно з п. 17 ст. 1 Закону України “Про вищу освіту”, самостійно визначає перелік і зміст компонентів освітніх програм.

Варто більш ґрунтовно проаналізувати освітні програми ЗВО. Комп’ютерні технології набули широкого вжитку не тільки у промислових масштабах, а й у науці та техніці. Педагогіка лежить в основі цих змін, тому не дивно, що реформи, які відбуваються в освіті XXI ст., починаються із закладів загальної середньої освіти та закладів вищої освіти. З’являються нові моделі організації освітнього процесу. Тому необхідно з’ясувати, чи входять інформаційні технології до переліку обов’язкових компонентів освітніх програм ЗВО. Ми проаналізували освітні програми чотирьох ЗВО: Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя та Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Так, у Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка здійснюють підготовку спеціалістів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за предметною спеціальністю 014 “Середня освіта (Історія)” галузі знань 01 “Освіта/Педагогіка” за кваліфікацією “Учитель історії, суспільствознавчих дисциплін і правознавства” та спеціалістів другого (магістерського) рівня вищої освіти

за спеціальністю 014 “Середня освіта”, за предметною спеціальністю 014.03 “Середня освіта (Історія)” галузі знань 01 “Освіта/Педагогіка” за кваліфікацією “Викладач історії, вчитель суспільствознавчих дисциплін і правознавства” [9].

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини здійснює підготовку спеціалістів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти за спеціальністю 032 “Історія та археологія” галузі знань 03 “Гуманітарні науки” за кваліфікаціями “Історик, учитель історії основної школи, організатор краєзнавчо-туристичної роботи (професійна)”, “Бакалавр історії та археології (академічна) / історик, вчитель історії (професійна)”, “Магістр історії та археології (академічна)”; за спеціальністю 014 “Середня освіта”, за предметною спеціальністю 014.03 “Середня освіта (Історія)” галузі знань 01 “Освіта/Педагогіка” за кваліфікаціями “Бакалавр освіти, вчитель історії основної школи, вчитель правознавства / вчитель історії, вчитель правознавства (професійна)”, “Магістр освіти (академічна)”; за спеціальністю 014 “Середня освіта”, за предметною спеціальністю 014.03 “Середня освіта (Історія)” галузі знань 01 “Освіта/Педагогіка” за кваліфікаціями “Бакалавр освіти, вчитель історії, вчитель географії основної школи / вчитель історії (професійна)”, “Магістр освіти (академічна)” [12].

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя здійснює підготовку спеціалістів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти за спеціальністю 032 “Історія та археологія” галузі знань 03 “Гуманітарні науки” за кваліфікаціями “Історик, учитель історії основної школи, організатор краєзнавчо-туристичної роботи (професійна)”, “Бакалавр історії та археології (академічна) / історик, вчитель історії (професійна)”, “Магістр історії та археології (академічна)”; за спеціальністю 014 “Середня освіта”, за предметною спеціальністю 014 “Середня освіта (Історія)” галузі знань 01 “Освіта/Педагогіка” за кваліфікацією “Бакалавр освіти (за предметною спеціалізацією “Історія”) учитель історії / магістр середньої освіти (Історія), учитель історії та правознавства старшої школи. Викладач історії”; за спеціальністю 032 “Історія та археологія” галузі знань 03 “Гуманітарні науки” за кваліфікацією “Бакалавр історії та археології, історик, учитель історії / магістр історії та археології” [10].

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка здійснює підготовку спеціалістів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 032 “Історія та археологія” галузі знань 03 “Гуманітарні науки” за кваліфікацією “Бакалавр історії та археології. Історик. Археолог”; за спеціальністю 014 “Середня освіта”, за предметною спеціальністю 014 “Середня освіта (Історія)” галузі знань 01 “Освіта/Педагогіка” за кваліфікацією “Вчитель історії, вчитель правознавства, бакалавр середньої освіти / магістр середньої освіти за предметною спеціальністю “Середня освіта (Історія)”. Вчитель історії профільної школи” [11].

Нами також проаналізовано навчальні плани зазначених ЗВО, у яких наведено перелік обов’язкових дисциплін та дисциплін для вільного вибору із чіткою вказівкою на кількість годин, кредити ECTS. Варто зауважити, що в кожній освітній програмі незалежно від рівня вищої освіти (бакалавр чи магістр) введено дисципліну, яка стосується інноваційних, інформаційних, мультимедійних технологій та має пряме відношення до формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх учителів історії. Це, зокрема, такі дисципліни, як “Інформаційні технології в освіті”, “Інформаційні технології навчання”, “Інноваційні технології в освіті”, “Інформаційні технології в науці та освіті”, “Інформаційні технології в дослідницькій діяльності”. Вони належать до обов’язкового компонента, а формою підсумкового контролю для студентів є залік (кількість кредитів становить 2 чи 3 залежно від рівня вищої освіти – бакалавр або магістр).

Таким чином, ЗВО враховують ті потреби, які диктує нам суспільство, час, обставини. Майбутній учитель історії повинен не лише мати знання з предмета, а й уміти правильно подати їх, зацікавити своїх майбутніх учнів. А оскільки нині комунікація відбувається через гаджети та геймізацію (ігри), то вчитель на уроці історії не має обмежуватися використанням карти, підручника та дошки з крейдою, а повинен поєднувати навчальний процес із новими мультимедійними технологіями, тестами, онлайн-завданнями, QR-кодами, при цьому звичайний мобільний телефон перетворюється на засіб для навчання.

Висновки. З огляду на зазначене та внаслідок аналізу наукової літератури ми дійшли висновку, що поняття “педагогічні умови” включає комплекс спроектованих генеральних чинників (змісту навчання, його форм, методів, прийомів, засобів, а також модель взаємин учителя та учня, викладача і студента), які забезпечують цілісність навчання й виховання в інформаційно-освітньому середовищі освітнього закладу, що продиктовані та зумовлені вимогами сучасного інформаційного суспільства, часу, країни, які відповідають запитам на ринку праці, сприяють розвитку гармонійно розвиненої особистості, створюють сприятливі можливості й умови для виявлення її задатків, сприяють формуванню загальнолюдських і професійно важливих якостей, урахуванню потреб, а також формують ключові компетентності.

Використана література:

1. Словник української мови : в 11 т. / за ред. І. Білодіда. Київ : Наукова думка, 1970–1980. URL: <http://sum.in.ua/> (дата звернення: 24.01.2022).
2. Деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898 / Кабінет Міністрів України. *Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/nras/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898> (дата звернення: 24.01.2022).

3. Державна служба якості освіти відповідає на запитання вчителів про компетентнісний підхід у навчанні. URL: <https://sqe.gov.ua/kompetentnisny-pidhid-navchannia/> (дата звернення: 24.01.2022).
4. Державний стандарт базової середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti> (дата звернення: 24.01.2022).
5. Єрмоленко А. Професіограма й професійний портрет сучасного вчителя історії. *Вісник Чернігівського національного університету*. 2015. № 124. С. 78–81.
6. Іщенко В. Педагогічні умови формування аналітичної компетентності майбутніх фахівців із документознавства та інформаційної діяльності. *Народна освіта: електронне наукове фахове видання*. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5017 (дата звернення: 24.01.2022).
7. Когут І. Комунікаційна компетентність як структурний компонент професійно-педагогічної комунікативної компетентності педагога в сучасному освітньому просторі. *Освітологічний дискурс*. 2018. № 3–4(22–23). С. 246–258.
8. Про вищу освіту : Закон України від 1 липня 2014 р. № 1556-VII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#top> (дата звернення: 24.01.2022).
9. Освітні програми Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. URL: <http://new.gnpu.edu.ua/uk/obhovorennia-vnutrishnikh-normativnykh-dokumentiv.html> (дата звернення: 01.02.2022).
10. Освітні програми Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. URL: <https://sites.google.com/ndu.edu.ua/osvitni-prohramy/> (дата звернення: 01.02.2022).
11. Освітні програми Сумського педагогічного університету імені А. С. Макаренка. URL: <https://sspu.edu.ua/> (дата звернення: 01.02.2022).
12. Освітні програми Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. URL: <https://udpu.edu.ua/navchannia/osvitni-prohramy> (дата звернення: 01.02.2022).
13. Пожидаєва О. Педагогічні умови підготовки майбутніх соціальних педагогів до консультативної діяльності. *Наукові записки. Серія "Психолого-педагогічні науки"*. 2012. № 6. С. 133–139.
14. Саяпіна С., Дроздова І. Формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх учителів. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. 2019. № 6(98). С. 40–49.

References:

1. Bilodid, I. (ed.) (1970–1980). *Slovyk ukraïnskoi movy* [Dictionary of the Ukrainian language]. Kyiv: Naukova dumka. Retrieved from: <http://sum.in.ua/> [in Ukrainian].
2. Deiaki pytannia derzhavnykh standartiv povnoi zahalnoi serednoi osvity: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 30.09.2020 r. № 898 [Some issues of state standards of complete general secondary education: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 30.09.2020 № 898]. Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898> [in Ukrainian].
3. Derzhavna sluzhba yakosti osvity vidpovidaie na zapytannia vchyteliv pro kompetentnisnyi pidkhid u navchanni [The State Service for Educational Quality answers teachers' questions about the competence approach in teaching]. Retrieved from: <https://sqe.gov.ua/kompetentnisny-pidhid-navchannia/> [in Ukrainian].
4. Derzhavnyi standart bazovoi serednoi osvity [State standard of basic secondary education]. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti> [in Ukrainian].
5. Yermolenko, A. (2015). Profesiogram y profesiyniy portret suchasnoho vchytelia istorii [Professiogram and professional portrait of a modern history teacher]. *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho universytetu*, no. 124, pp. 78–81 [in Ukrainian].
6. Ishchenko, V. (2017). Pedahohichni umovy formuvannia analitychnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv iz dokumentoznavstva ta informatsiinoi diialnosti [Pedagogical conditions for the formation of analytical competence of future specialists in document science and information activities]. *Narodna osvita: elektronne naukovе fakhove vydannia*. Retrieved from: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5017 [in Ukrainian].
7. Kohut, I. (2018). Komunikatsiina kompetentnist yak strukturniy komponent profesiino-pedahohichnoi komunikativnoi kompetentnosti pedahoha v suchasnomu osvitnomu prostori [Communication competence as a structural component of professional and pedagogical communicative competence of a teacher in the modern educational space]. *Osvitohichnyi dyskurs*, no. 3–4(22–23), pp. 246–258 [in Ukrainian].
8. Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 r. № 1556-VII [On higher education: Law of Ukraine of 01.07.2014 № 1556-VII]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#top> [in Ukrainian].
9. Osvitni prohramy Hlukhivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Oleksandra Dovzhenka [Educational programs of Hlukhiv National Pedagogical University named after Oleksandr Dovzhenko]. Retrieved from: <http://new.gnpu.edu.ua/uk/obhovorennia-vnutrishnikh-normativnykh-dokumentiv.html> [in Ukrainian].
10. Osvitni prohramy Nizhynskoho derzhavnoho universytetu imeni Mykoly Hoholia [Educational programs of Nizhyn State University named after Nikolai Gogol]. Retrieved from: <https://sites.google.com/ndu.edu.ua/osvitni-prohramy/> [in Ukrainian].
11. Osvitni prohramy Sumskoho pedahohichnoho universytetu imeni A. S. Makarenka [Educational programs of Sumy Pedagogical University named after A. S. Makarenko]. Retrieved from: <https://sspu.edu.ua/> [in Ukrainian].
12. Osvitni prohramy Umanskooho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychyny [Educational programs of Uman State Pedagogical University named after Pavel Tychyna]. Retrieved from: <https://udpu.edu.ua/navchannia/osvitni-prohramy> [in Ukrainian].
13. Pozhydaieva, O. (2012). Pedahohichni umovy pidhotovky maibutnikh sotsialnykh pedahohiv do konsultativnoi diialnosti [Pedagogical conditions of preparation of future social pedagogues for consultative activity]. *Naukovi zapysky. Seriiia "Psykhologo-pedahohichni nauky"*, no. 6, pp. 133–139 [in Ukrainian].
14. Saiapina, S., Drozdova, I. (2019). Formuvannia informatsiino-komunikatsiinoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv [Formation of information and communication competence of future teachers]. *Humanizatsiia navchalno-vykhovnoho protsesu*, no. 6(98), pp. 40–49 [in Ukrainian].

Hrytsenko A. P., Ukhmal O. M. Pedagogical conditions for the formation of information and communication competence of future history teachers in the process of professional training

The article considers the conditions of informational formation and communication competence of future history teachers in the process of professional training. Much attention is paid to the interpretation the idea of "pedagogical condition" in both native and foreign scientific communities. Using innovative technologies and multimedia technologies makes us to teach the new generation to perceive the information n quickly practically using knowledge, skills and abilities. Therefore, teaching in higher education is becoming more technological and involves not only computerization and gaming of the learning process, but also the creation and introduction of new forms of management of the whole process, which require new conditions, new research. Understanding and interpretation of the concepts "conditions", "factors", "pedagogical conditions" in pedagogical, social, philosophical, conceptual aspects. In our research we will talk about the circumstances, factors that are the basis, the driving force of pedagogical activities of future history teachers. Pedagogical conditions ensure the integrity of education and upbringing in the information and educational environment of educational institutions, which are dictated and determined by the requirements of society, time, country, meeting the demands of the labor market, promoting harmonious development, they create favorable opportunities and conditions for identifying its talents, formation of universal and professionally important qualities, taking into account the needs and key competencies. In our research, pedagogical conditions are understood as a set components of the educational process of higher education institutions related to the content, methods, organizational forms and nature of relations between participants in the educational process.

Key words: *competence approach, information competence, information-communication competence, information-communication environment, pedagogical conditions, conditions, factors, innovative technologies.*

УДК 796.011.3-057.87:005.591.6

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.85.16>

Дембіцька О. О., Гайдай С. І., Хансаліс Г. Л., Чайченко Н. Л.

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Стаття є дослідженням специфіки застосування інноваційних технологій у процесі фізичного виховання студентської молоді. Одним з основних завдань держави в галузі освіти є турбота про здоров'я нації, виховання фізично здорового молодого покоління. Проте найактуальнішою проблемою у фізичному вихованні є низький рівень фізичного здоров'я та фізичної підготовленості студентів. Наявність низького рівня здоров'я та нестача системних знань із фізичної культури пов'язана з недостатнім професіоналізмом викладачів фізичної культури, яким необхідно володіти сучасними інноваційними технологіями навчання та активно застосовувати їх на практиці. Метою дослідження був аналіз особливостей застосування інноваційних технологій у процесі фізичного виховання студентської молоді. Зазначено, що інноваційна діяльність – це складний процес, який передбачає створення гнучкої обґрунтованої системи наукового забезпечення нововведень, враховує логіку та специфіку не лише нововведень, а й особливостей сприйняття, оцінки, взаємоадаптації елементів системи. Наголошено на тому, що інноваційні педагогічні технології підпорядковані конкретній меті, дають позитивний результат в умовах спільної роботи викладачів і студентів, спрямовані на впровадження нововведень у зміст, методи, форми та засоби навчально-виховної роботи. Наведено особливості, які характерні для інноваційних технологій та відрізняють їх від традиційного навчання. Окреслено одну з найважливіших проблем упровадження інноваційних технологій, що проявляється в неготовності сприйняття викладачами та студентами як нових організаційних форм проведення занять, так і нових нетрадиційних видів фізичних вправ. Зазначено, що використання в навчальному процесі таких нетрадиційних видів спорту, як йога, скандинавська ходьба, роуп-скіпінг, памп-аеробіка, слайд-аеробіка, фітбол-аеробіка, шейпінг, степ-аеробіка, стретчинг, капуреїро, значно збільшить рівень рухової активності, що сприятиме веденню здорового способу життя.

Ключові слова: *інноваційні технології, фізичне виховання, студентська молодь, нетрадиційні види спорту, інтеграційне навчання.*

Одним з основних завдань держави в галузі освіти є турбота про здоров'я нації, виховання фізично здорового молодого покоління. На розв'язанні проблем удосконалення системи фізичного виховання студентської молоді наголошують державні національні програми "Фізичне виховання – здоров'я нації", Закон України "Про фізичну культуру і спорт", Концепція виховання особистості в умовах розвитку української державності, Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті. Необхідність фундаменталізації, прогностичності, відкритості фізкультурної освіти окреслена в документах Міжнародного комітету освіти ЮНЕСКО, Всесвітньої охорони здоров'я, Ради Європи.

Проте найактуальнішою проблемою у фізичному вихованні залишається низький рівень фізичного здоров'я та фізичної підготовленості студентів. Так, лише 10–12% випускників одинадцятого класу (а отже, студентів першого курсу) є практично здоровими, натомість в інших спостерігаються різні відхилення у стані здоров'я [2, с. 30]. Крім того, студенти часто висловлюють негативне ставлення до занять фізичною